

ILAN PAPPÉ

UNUTULMUŞ FİLİSTİNLİLER

İSRAİL'DEKİ FİLİSTİNLİLERİN TARİHİ

KURBAN
KURBAN
KURBAN

UNUTULMUŞ FİLİSTİNLİLER İsrail'deki Filistinlilerin Tarihi

İlan Pappé

Çeviri
Tuğçe Ersoy Ceylan

KÜRE YAYINLARI / 246. Kitap

Uluslararası İlişkiler 32

**Unutulmuş Filistinliler
İsrail'deki Filistinlilerin Tarihi**

Ilan Pappé

*The Forgotten Palestinians:
A History of the Palestinians in Israel*
Yale University Press, 2013

© Ilan Pappé, 2011

Türkçe yayım hakları
© Küre Yayınları, 2017

Ceviri Tuğçe Ersoy Ceylan

Redaksiyon ve Yayına Hazırlık Bilge Özel

Birinci Basım Temmuz 2020

ISBN 978-605-7646-30-9

TC Kültür ve Turizm Bakanlığı
Sertifika no: 15813

Kapak Zeyd Karaaştan

Tasarım Uygulama Sibel Yalcın

Baskı/Cilt Senyıldız Matbaacılık

Sertifika No: 45097

Gümüşsuyu Cad. Isık San. Sit.

No: 19/C 102

Topkapı/İstanbul

Tel: 0212 483 47 91

KÜRE YAYINLARI

Vefa Cad. No: 48 Kat: 3

Fatih / İstanbul

Tel 0212 520 66 41-42

www.kureyayinlari.com

kure@kureyayinlari.com

f t i k kureyayinlari

Prof. Ilan Pappé (Hayfa, 1954) Kudüs İbrani ve Oxford üniversitele-
rinde eğitim gördü. Hayfa Üniversitesi
Ortadoğu Tarihi ve Siyaset Bilimi
bölümlerinde dersler verdi (1984-
2006). Kurucusu olduğu Givat Haviva
Barış Enstitüsü'nün ve Hayfa Emil
Tuma Filistin Çalışmaları Enstitüsü'nün
başkanlığını yaptı (1992-2006). Halen
Exeter Üniversitesi College of Social
Sciences and International Studies
bünyesindeki Institute of the Arab
and Islamic Studies'de çalışmalarını
sürdüremektedir ve European Centre for
Palestine Studies'in direktörüdür.

Ortadoğu, Filistin ve İsrail, çokkültür-
lülük, eleştirel söylem analizi, bilgi
ve iktidar konularında çalışmaktadır.
Eserlerinden bazıları: *A History of
Modern Palestine: One Land, Two
Peoples* (2003); *The Ethnic Cleansing
of Palestine* (2006); *The Biggest
Prison on Earth: A History of the Israeli
Occupation* (2017).

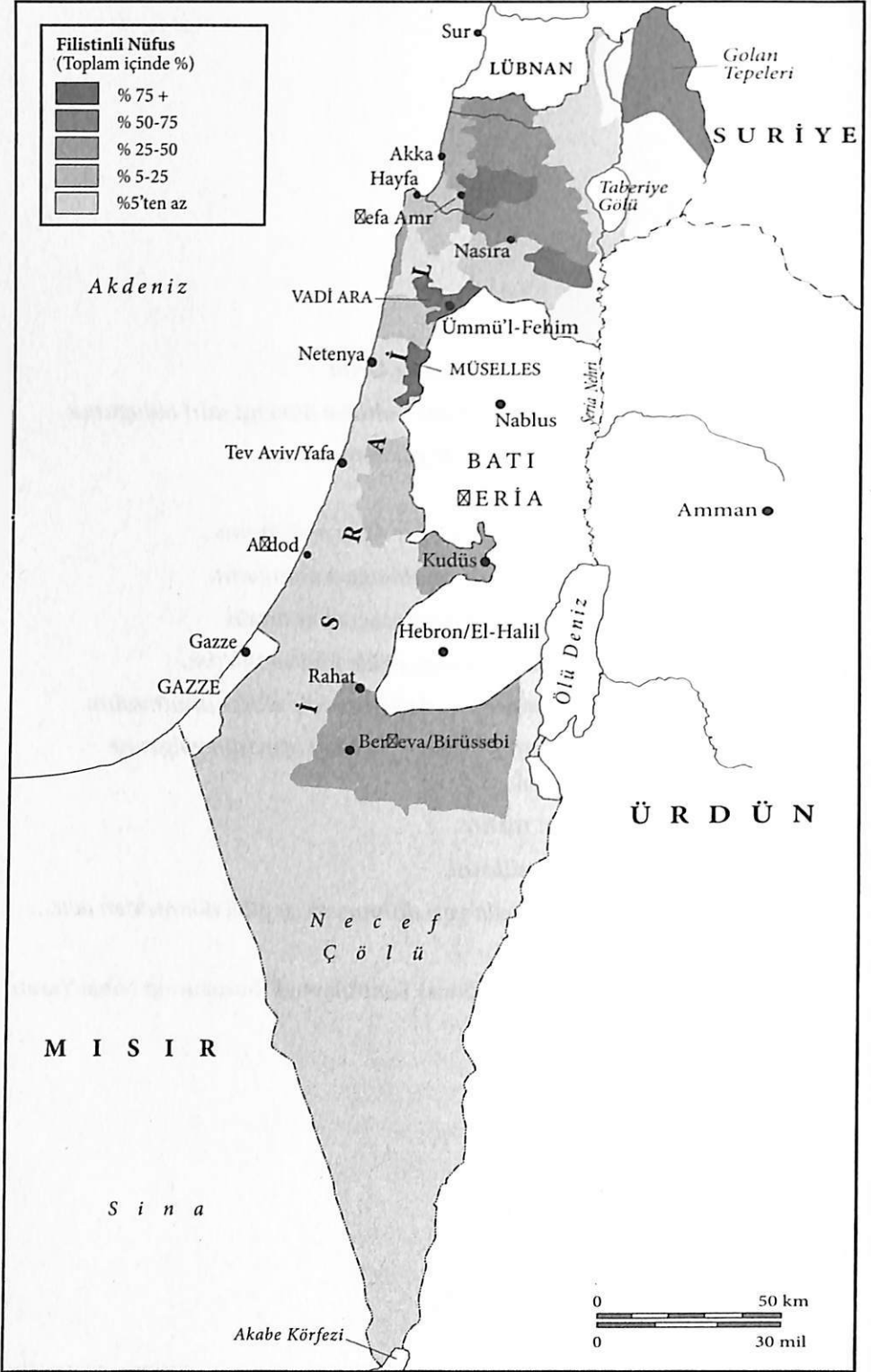
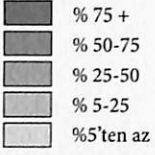
İÇİNDEKİLER

Öndeyiş: Kendi Vatanında Düşman ve Yabancı Olmak	11
Giriş	21
1. Nekbe'nin Külleri Arasından	29
2. Kapanmayan Yara: Askeri Yönetim ve Kalıcı Etkileri	65
3. Başka Vasıtalarla Askeri Yönetim, 1967-1977	119
4. Toprak Günü ve Birinci İntifada Arasındaki Yıllar, 1976-1987	165
5. Birinci İntifada'nın Ardından: Kararlı Filistinliler ve Müteredit Yahudiler, 1987-1995	203
6. Umut Yılları ve Umutların Tükenişi, 1995-2000	239
7. 2000 Depremi ve Etkileri	271
Sondayiş: İstibdat Devleti	309
Ek: Akademik Yazın Üzerine Not	323
Kaynakça	343
Dizin	355

*Ve bu yüzden,
Dilersen, ben o adam olduğumu söylerim
Kanatlarını açıp çöle doğru uçan Cahiliye dönemi şairi olduğumu
Ve Yahudiler Taberiye Gölü'nde yüzmeden önce
bir Yahudi olduğumu
Ve gün dönerken güneş çarpmış bir Arap olduğumu...
Ve geride kalmış bir kaya, bir zeytin ağacı olduğumu.
Tüm ülke ev oldu, ama ben bir yabancıydım orada.
İsa'nın vatanında bir Müslüman, çölde bir Katolik'tim.
Bunlar benim yaşam biçimimi değiştirmede, sadece unutmadım
Çölde doğduğumu ve kabuklaşmış hakikat ağacının gölgesine
ulaşana kadar ışıkla dolaştığımı
O ağacın meyvesinden tattım.
Sonsuza kadar aforoz edildim,
Akan ve nehre bir daha asla geri dönmeyen su gibi, dönmekten aciz...*

Selman Masalha, "‘Kendini Nasıl Tanımlarsın?’ Sorusunun Nihai Yanıtı"

Filistinli Nüfus
(Toplam içinde %)

Öndeyiş: Kendi Vatanında Düşman ve Yabancı Olmak

İlk Siyonist yerleşimciler günlük tutan kişilerdi. 20. yüzyılın başında Filistin'e ayak bastıkları andan itibaren yazmaya başlayarak, tarihçilere muazzam miktarda gezi günlükleri, anı defterleri ve mektuplar bıraktılar. Onlar için Filistin bilinmez bir diyardı ve Doğu Avrupa'dan buraya seyahatleri ziyadesiyle zorlu ve tehlikeli geçmişti. Ancak gemilerinden alınıp sandallarla kıyısına getirildikleri ve ilk geçici ikametgâhlarını aradıkları Yafa'da misafirperverce karşılandılar. Bölgenin yerlisi olan Filistinliler çoğu zaman bu yeni gelenlere kalacak yer hususunda yardımcı oldular. Ayrıca toprağı nasıl işlemeleri gerektiğı konusunda da tavsiyelerde bulundular zira bu, geldikleri yerde çiftçilikten ya da toprak sahipliğinden asırlarca men edilmiş Siyonistlerin neredeyse hiç bilgi sahibi olmadıkları bir alandı.¹

★ Ne var ki yerleşimciler bu nezakete ve misafirperverliğe aynı şekilde karşılık vermediler. Geceleri mum ışığında tuttıkları günlüklerinde yerli Filistinlilerden Yahudi halkına ait topraklarda aylak aylak gezinen yabancılar olarak bahsettiler. Hatta bazıları Filistin'in boş olduğu düşüncesiyle geldi ve orada buldukları insanların yabancı işgalciler olduklarını varsaydı. Diğerleri ise, Siyonist hareketin kurucusu Theodor Herzl gibi, Filistin'in halksız

¹ Bu kayıtlar şurada bulunabilir: Braha Habas, *İkinci Aliya Kitabı*, Tel Aviv: Am Oved, 1947 (İbranice). Bu eser 1905 civarında Filistin'e gelen yerleşimcilerin mektuplarını ve günlüklerini içeren bir koleksiyondur. Ayrıca bkz. Nur Masalha, *Expulsion of the Palestinians: The Concept of "Transfer" in Zionist Political Thought, 1882-1948*, Institute of Palestine Studies, Washington DC, 1992.

bir toprak olmadığını biliyordu lakin Yahudilerin dönüşü için yer açmak ve Eretz İsrail'i* kurtarmak adına yerleşik halkın "sezdirmeden oradan uzaklaştırılabileceğine" inandılar.² İbrahim Abu Lughod'dan alıntılanacak olursa "Filistinlilerin yaşadıkları yerde ilk Siyonist yerleşimciler tarafından inkâr edilmeleri ve topyekûn görmezden gelinmeleri, o zamanın iyi niyetli fakat etkisiz Avrupalı Yahudi düşünürlerini dehşete düşürmüştü."³

İstenmeyen ve hoş karşılanmayan Filistinliler algısı Siyonist söylemin en güçlü yanındır ve 1948'den sonra kurulan İsrail devleti de bu yaklaşımı benimsemiştir. Bir yüzyıldan fazla bir zaman sonra, bu Filistinlilerin ardılları Yahudi devletinin vatandaşları olmuştur, ancak bu vatandaşlık onları, kendi anavatanlarında tehlikeli bir tehdit olarak görülmekten ve kendilerine bu doğrultuda muamele edilmesinden muaf tutmamıştır. Bu tutum İsrail müesses nizamına nüfuz etmiştir ve çok farklı şekillerde dışa vurmaktadır.

Pek çok üst düzey ordu mensubu açısından, ayrıca yurtiçi güvenlik teşkilatı Şabak'a ve ünlü (ya da duruma göre bednam) Mossad'a bağlı güvenlik hizmetlerinde çalışanlar açısından İsrail Milli Güvenlik Okulu yerli "West Point"*** olarak görülür. Ordunun gelecekteki yöneticilerinin ve bu güvenlik aygıtlarının mensuplarının, Hayfa Üniversitesi'nin Milli Güvenlik Çalışmaları ve Jeo-strateji Merkezi ile yakın işbirliği içinde olan bu okuldan mezun olmaları gerekmektedir. Yıllardır burada İsrail'in kuzeyindeki ve güneyindeki toprakları "Araplar"ın ele geçireceğine dair tehdiye yönelik uyarılarda bulunan makaleler yayınlanır. Burada "Arap", İsrail'in Filistinli vatandaşları anlamına gelmektedir. Bu, Federal Soruşturma Bürosu'nun (FBI), yerli Amerikan vatandaş-

* İsrail toprakları anlamına gelir. Filistin'in kastedildiği geleneksel bir Yahudi tanımlamasıdır. (çev.)

2 Herzl'in günlüğü, 12 Haziran 1895, Almanca'dan çev. Michael Prior; bkz. Michael Prior, "Zionism and the Challenge of Historical Truth and Morality", M. Prior (ed.), *Speaking the Truth about Zionism and Israel*, Melisende, London, 2004, s. 27.

3 İbrahim Abu Lughod, Review: *Palestine Arabs in Israel* by Sabri Jiryis, *MERIP Reports*, no. 58 (Haziran 1977), s. 19.

** ABD Kara Kuvvetleri'ne subay yetiştiren Birleşik Devletler Askeri Akademisi'dir. 16 Mart 1802'de kurulmuştur. Dünyanın en eski askeri akademilerindedir. New York'a bağlı Orange ilinde yer alan West Point'te bulunduğundan bu isimle anılır. (çev.)

larının giderek artan sayıda daire ve ev almasından dolayı Amerikan hükümetini uyarması ile eşdeğerdir.

2007'de çıkan bir rapor "Arap (vatandaşların) Necef'te ve Celile'de toprak satın alma yönünde giderek artan girişimlerinden dolayı devlet kurumlarının ziyadesiyle kaygılı olduğunu" öne sürdü.⁴ Bu rapor, yayınlanan tüm raporların arasında en ironik olanıydı. Güneyde Bedeviler, Celile'de ise hem Bedeviler hem de Dürziler tarafından hususi arazi satın almak için girişimlerde bulunulduğuna işaret ediyordu. İsrail'deki Filistin halkının içinde yer alan bu iki topluluğun üyelerinin, İsrail ordusunda görev aldıkları için, daha iyi bir muameleye tabi tutuldukları farz edilmektedir. Geri kalan Filistinli vatandaşlarsa askerlikten muaf tutulmaktadır ve bu çoğu zaman kendilerine yöneltilen ayrımcılığın bahanesi olarak öne sürülür (yine de güneydeki Bedevilerin çok küçük bir kısmının orduda görev aldığıнын belirtilmesi gerekir, orduda görev yapanlar çoğunlukla kuzeydendir). Görünen o ki, eğer Arap iseniz, İsrail ordusunda hizmet ediyorsanız bile, toprak satın aldığınızda içerdeki düşman haline geliyorsunuz.

İsrail Yüksek Mahkemesi'ne müracaat ederek arazi satın almaya hak kazanan –bu araziler çoğunlukla 1950 ve 1970'li yıllarda Filistinlilerden gasp edilmiş topraklardır– az sayıda Filistinli vatandaşın dahi toprağının ikinci defa elinden alınmayacağıнын garantisi yoktu. Eylül 1998'de Vadi Ara* bölgesinde bulunan Ümmü'l-Fehim isimli Filistin kasabası çevresinde çatışma meydana geldi. İsrail ordusu tarafından atış talim alanı olarak kullanılması amacıyla arazilerine el koyulan toprak sahiplerinden oluşan öfkeli kalabalığı dağıtmak için hem asker hem de polis biber gazı, plastik mermi ve hatta gerçek mermi kullandı. Ordu Yahudilere ait arazilere böyle bir amaç için el koymayı aklından dahi geçiremezdi. Bir akademisyenin işaret ettiği üzere "İsrail, toprak sahipliği hususunda Filistinli vatandaşları ile savaş halindedir."⁵

4 Hayfa Üniversitesi Ulusal Güvenlik Merkezi Raporu, 2007.

* Hayfa'nın güneyindeki vadiyi çevreleyen ve nüfusu Araplardan oluşan bölge. İsrail devleti kurulmadan önce buradaki Arapların çoğu yerlerinden edilmiş ve bölgeye Kibutz Barkay adlı Yahudi yerleşim birimi inşa edilmiştir. (çev.)

5 Oren Yiftachel, "Etnokrazi, Coğrafya ve Demokrasi: Toprağın Yahudileştirilmesi Politikasına Dair Yorumlar", *Alpaiym*, c. 19 (2000), s. 78-105 (İbranice).

UNUTULMUŞ FİLİSTİNLİLER İSRAİL'DEKİ FİLİSTİNLİLERİN TARİHİ

ILAN PAPPÉ

YÜZBİNLERCE FİLİSTİNLİ YETMİŞ YILDAN FAZLA BİR SÜREDİR, 1948'DE KURULAN İSRAİL DEVLETİNİN VATANDAŞI OLARAK YAŞAMINI SÜRDÜRÜYOR. DEVLETİN YAHUDİ VATANDAŞLARI İLE BATI ŞERİA VE GAZZE'DEKİ MÜLKSÜZLEŞTİRİLMİŞ FİLİSTİNLİLER ARASINDA KIRILGAN BİR KONUMDA BULUNAN İSRAİLLİ FİLİSTİNLİLER, "VATAN" LARI OLAN TOPRAKLARA KARŞI GİRİFT BİR İLİŞKİ GELİŞTİRDİLER. FAKAT İSRAİL-FİLİSTİN MESELESİNİN BİTMEK BİLMEMEYEN TARTIŞMALARINI İÇİNDE ONLARIN TECRÜBELERİ YA GÖRMEZDEN GEİNDİ YA DA UNUTULDU.

ILAN PAPPÉ *UNUTULMUŞ FİLİSTİNLİLER*'DE, İSRAİL DEVLETİNİN FİLİSTİNLİ VATANDAŞLARINA YÖNELİK POLİTİKASINI VE FİLİSTİNLİLERİN YAHUDİ YÖNETİMİNE KARŞI VERDİĞİ HAYATTA KALMA MÜCADELESİNİ İNCELİYOR. İSRAİLİN MÜLKİYET, EĞİTİM, SAĞLIK, İSTİHDAM VE YURTTAŞLIK HAKLARI ALANLARINDA UYGULADIĞI AYRIMCILIĞI ÇARPICI DETAYLARIYLA ORTAYA KOYUYOR. İSRAİLLİ FİLİSTİNLİLERİ İDEALİZE ETMEYİ DEĞİL, UNUTULMUŞ VE ÖTEKİLEŞTİRİLMİŞ OLUKLARI NOKTALARDA İNSANİLEŞTİRMEYİ HEDEFLİYOR. TİTİZ BİR İNCELEMİYİ AKICI BİR ÜSLUPLA BİRLEŞTİREN BU ESER, İSRAİL-FİLİSTİN MESELESİNE -EKSİKLİĞİ HİSSEDİLEN- YENİ BİR PERSPEKTİF KAZANDIRIYOR. İSRAİL VE ONUN FİLİSTİNLİ VATANDAŞLARI ARASINDAKİ KARMAŞIK İLİŞKİNİN CANLI VE ÇARPICI BİR ANALİZİ...

"ILAN PAPPÉ İSRAİLİN EN CESUR, EN İLKELİ VE KALEMİ EN KESKİN TARİHÇİSİDİR." JOHN PILGER

Prof. Ilan Pappé, Kudüs İbrani ve Oxford Üniversitelerinde eğitim gördü; Hayfa Üniversitesi'nde görev yaptı. Exeter Üniversitesi Institute of the Arab and Islamic Studies'de çalışmalarını sürdürmektedir. Ortadoğu, Filistin ve İsrail, çokkültürlülük, eleştirel söylem analizi, bilgi ve iktidar konularında çok sayıda çalışması vardır.

